

روز جهانی آب یک رویداد سالانه می‌باشد که توسط سازمان ملل متحد هر ساله در ۲۲ مارس (دوم یا سوم فروردین) برگزار می‌شود. عنوان شعار این روز در سال ۲۰۲۴ «آب برای صلح» است و بر اهمیت حیاتی آب در سیستم‌های انسانی و اجتماعی تأکید دارد، همچنین نیاز به استفاده پایدار از منابع آب را برای حفظ یکپارچگی حاکمیت فرامرزی مورد تأکید قرار می‌دهد. این رویداد با هدف افزایش آگاهی جامعه جهانی از اهمیت آب برای حفظ صلح و پایداری می‌پردازد و استفاده بهینه از منابع آب، مدیریت پایدار آن و همکاری بین کشورها برای حل و فصل اختلافات مربوط به آب از جمله هدف‌های اصلی آن می‌باشد. این رویداد برای جلب توجه به مسائل محیطی و اجتماعی مرتبط با آب برگزار می‌شود و تلاش می‌کند با تبیین اهمیت حفظ و مدیریت منابع آب، بحران‌های مرتبط با کمبود آب و تأثیرات آن را برای جوامع جهانی روشن نماید و به اشتراک بگذارد. در پژوهش حاضر، به بررسی شعارهای روز جهانی آب از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴ پرداخته شده است. سپس تحلیل نام‌گذاری روز آب در سال ۲۰۲۴ ارائه گردید. **واژه‌های کلیدی:** روز جهانی آب، نقش حیاتی آب، مدیریت پایدار، آب برای همه.

مقدمه

اعم از خشونت مستقیم نظامی و یا خشونت غیرمستقیم مانند بی‌عدالتی، فقر، توسعه نیافتگی، تخریب محیط زیست و به طور کلی نقض حقوق بشر اطلاق می‌گردد (عسکری و خسروی، ۱۳۹۵). بر این اساس صلح دیگر پدیده بین دولت‌ها نیست، بلکه زندگی انسان‌ها و دیگر گروه‌های غیردولتی را نیز در بر می‌گیرد (Moradi and Soltani, ۲۰۱۷). در پژوهش حاضر، به بررسی مفهوم آب برای صلح که عنوان روز جهانی آب در سال ۲۰۲۴ است، پرداخته شد. در ادامه و در شکل (۱) معرفی نام‌گذاری روز جهانی آب از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴ ارائه شده است.

تحلیل شعار سال آب برای صلح

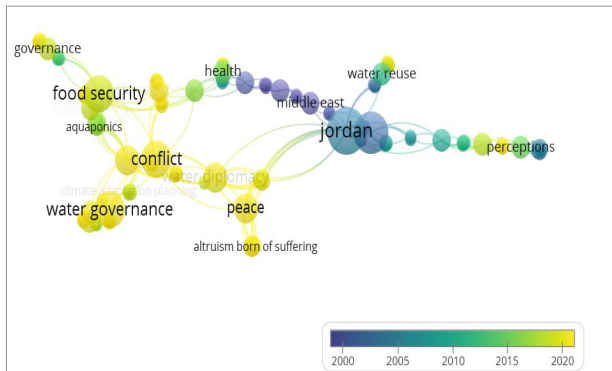
نام‌گذاری سال ۲۰۲۴ با عنوان «آب برای صلح» بیانگر اهمیت حفاظت از منابع آب و توسعه پایدار می‌باشد. این نام‌گذاری به مفهوم حفاظت از آب به عنوان یک منبع حیاتی و ضروری برای زندگی و صلح جهانی اشاره دارد. این موضوع نشان از اهمیت توجه به مسائل محیط‌زیستی و عدالت اجتماعی و به عنوان نماد صلح و آرامش به کار می‌رود. چرا که آب عنصر بسیار اساسی و ضروری است و نه تنها برای ادامه حیات بلکه برای حفظ سلامتی و ارتباطات انسانی نیز ضروری می‌باشد. آب به طور نمادین می‌تواند بیانگر آرامش، تمیزی، صفا و صلح باشد. آب به دلیل ویژگی‌هایی که دارد، نقش مهمی در زندگی انسان‌ها و همه موجودات زنده ایفا می‌کند، بدون آب امکان زندگی وجود ندارد. آب نماد زندگی، تجدید و تولید، تمیزی و پاکیزگی، وحدت و انسجام، صلح و آرامش است. به همین دلیل این عنصر طبیعی، اغلب به عنوان نماد صلح و همبستگی در متون و فرهنگ‌های مختلف شناخته شده است. سال‌هاست که پیش‌بینی می‌شود درگیری‌های و جنگ‌های آتی به دلیل کاهش منابع آب قابل استفاده خواهد بود. از این رو برنامه‌ریزی

آب، منبع حیاتی و اساسی در زندگی است که به طور نامتناسبی در سراسر جهان توزیع شده است. مشکل دسترسی به آب سالم برای بسیاری از مردم جهان اهمیت زیادی دارد و آلودگی آب می‌تواند به بروز بیماری‌های جدی منجر شود. حفظ منابع آب و استفاده هوشمندانه از آن بسیار ضروری است. روز جهانی آب^۱ در ۲۲ مارس، برای جلب توجه جهانی به اهمیت حفظ منابع آب برگزار می‌شود و شعار «آب برای صلح»^۲ برای سال ۲۰۲۴ انتخاب شده است. این روز، فرصتی برای افزایش آگاهی و بحث درباره موضوعات مرتبط با آب و حفاظت از منابع آبی در جهان می‌باشد. یکی از اصلی‌ترین اهداف از برگزاری این کنفرانس‌ها، آگاهی‌رسانی، آموزش عمومی و بحث در زمینه موضوع منتخب هر سال جهت حفاظت از منابع و آینده بشریت است. هرچند از سال ۱۹۹۴ میلادی شعار پایه و همیشگی «آب برای زندگی»^۳ توسط سازمان خوار و بار و کشاورزی ملل متحد (فائو)^۴ تصویب شده است، ولی هر سال برای روز جهانی آب نام‌گذاری انجام می‌گیرد. گزارش نهادهای بین‌المللی و بررسی‌های صورت گرفته، کم‌آبی در سراسر جهان را یک بحران جدی قلمداد می‌کند و پیش‌بینی‌ها حاکی از آن است که غرب آسیا و شمال آفریقا مستعدترین منطقه برای به وجود آمدن جنگ‌های آبی می‌باشند (World Bank Group, ۲۰۱۸؛ FAO, ۲۰۱۹). تا قبل از تأسیس سازمان ملل متحد، صلح به وضعیتی گفته می‌شد که در آن جنگ حکم‌فرما نباشد، اما بعد از تشکیل این سازمان، به تدریج مفهومی مثبت به صلح بخشیده شد. شورای امنیت در بیانیه صادر شده در ۳۱ ژانویه ۱۹۹۲ تأکید نمود که صلح تنها فقدان تعارض بین دولت‌ها نیست، بلکه عدم ثبات اقتصادی، اجتماعی، انسانی و محیط‌زیستی تهدیدی برای صلح و امنیت است (UN, ۱۹۹۲). صلح در بخش مثبت آن به هم‌زیستی گروه‌ها و اقوام مختلف در محیطی فارغ از خشونت،

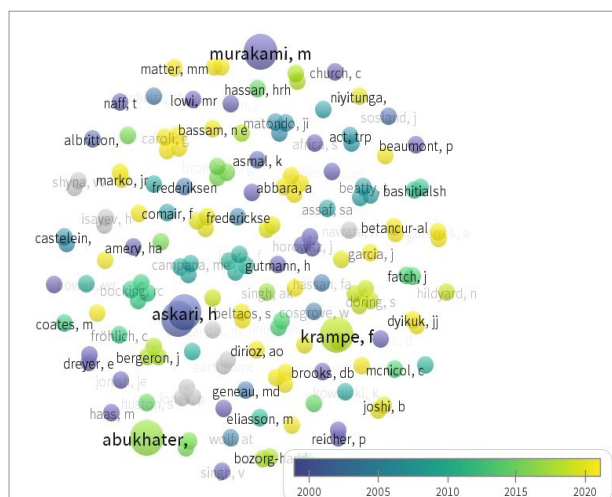
منسجم و پیوسته برای هرچه بهتر بهره‌بردن از منابع موجود، می‌تواند امکان بروز خطرات و خسارت‌های ناشی از جنگ‌های آینده را کاهش دهد.

در نوشتار حاضر به تحلیل و بررسی شعار سال روز جهانی آب پرداخته شد. بدین منظور پژوهش‌های حوزه آب برای صلح از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴ مورد بررسی قرار گرفت که طبق تحلیل‌های صورت گرفته، این پژوهش‌ها در ۸ گروه تقسیم‌بندی و ارائه شد. در ادامه گروه‌بندی موضوعی پژوهش‌های این حوزه آمده است. گروه ۱: آموزش، تاب‌آوری، حاکمیت غذایی، کمک‌های خارجی،

- بومی‌گرایی، امنیت آبی، اقتصاد محلی
- گروه ۲: مشارکت مدنی، همکاری بین‌المللی، نوع دوستی، مدل توسعه صلح‌سازی، تعارض بالا، تعارض بین گروهی، سلامت روان
- گروه ۳: چالش‌ها، تصمیم‌گیرندگان، صلح، امنیت، دیپلماسی آب، توانمندسازی
- گروه ۴: حکمرانی آب، کمبود آب، تعارضات آبی، توسعه اقتصادی، تغییر اقلیم
- گروه ۵: توسعه پایدار، کشاورزی
- گروه ۶: سیستم‌های اقتصادی-اجتماعی، حقوق بین‌المللی آب
- گروه ۷: استفاده مجدد از آب، پساب کشاورزی
- گروه ۸: تقاضای آب، مذاکره‌های تجاری، جنگ بر سر آب

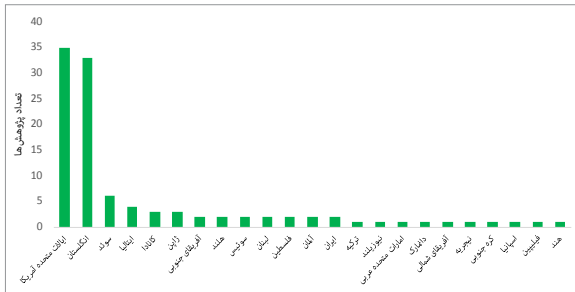
شکل ۲- شبکه هم‌رخدادی واژگان کلیدی در پژوهش‌های آب برای صلح (از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴)

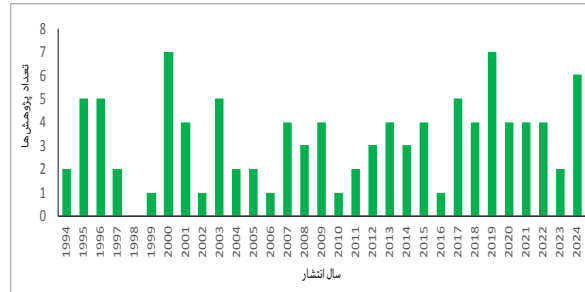
شکل ۳- شبکه پژوهش‌گران حوزه آب برای صلح (از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴)

آب و دغدغه‌های همگانی	۱۹۹۴
آب و زنان	۱۹۹۵
آب و شهرهای تشنه	۱۹۹۶
آب جهان، آیا کافیهست؟	۱۹۹۷
گنجینه	۱۹۹۸
بسیاری در پایین دست رودخانه‌ها زندگی می‌کنند	۱۹۹۹
آب برای قرن ۲۱	۲۰۰۰
آب برای سلامت	۲۰۰۱
آب برای توسعه	۲۰۰۲
آب برای آینده	۲۰۰۳
آب و بلايا	۲۰۰۴
آب برای زندگی	۲۰۰۵
آب و فرهنگ	۲۰۰۶
سازگاری با کم آبی	۲۰۰۷
آب و بهداشت	۲۰۰۸
آب های مشترک، فرصت های مشترک	۲۰۰۹
آب پاک برای جهان سالم	۲۰۱۰
آب برای شهرها: پاسخ به چالش شهرنشینی	۲۰۱۱
آب و امنیت غذایی	۲۰۱۲
آب در هر مکان برای همگان با همکاری های بین المللی	۲۰۱۳
آب و انرژی	۲۰۱۴
آب و توسعه پایدار	۲۰۱۵
آب و مشاغل	۲۰۱۶
پساب، طلای خاکستری	۲۰۱۷
طبیعت برای آب	۲۰۱۸
آب برای همه	۲۰۱۹
آب و تغییر اقلیم	۲۰۲۰
ارزش گذاری آب	۲۰۲۱
آب زیرزمینی، آشکار نمودن پنهان	۲۰۲۲
نساب در تغییر برای حل بحران آب	۲۰۲۳
آب برای صلح	۲۰۲۴

شکل ۱- نام‌گذاری روز جهانی آب (از سال‌های ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴)

شکل ۵- تعداد پژوهش‌های آب برای صلح در کشورهای مختلف جهان از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴

شکل ۴- تعداد پژوهش‌های آب برای صلح از سال ۱۹۹۴ تا ۲۰۲۴

جدول ۱- پژوهش‌های انجام شده در زمینه آب برای صلح در سال ۲۰۲۴

نویسندگان	عنوان پژوهش‌های انجام شده تا به الان در زمینه آب برای صلح در سال ۲۰۲۴
فضائی و رشیدی (۱۴۰۳)	سیاست همکاری آبی: راهبرد حقوقی برای صلح و امنیت بین‌المللی
Dirioz (۲۰۲۴)	آب برای صلح: بازنگری نقش امنیت‌پذیری در همکاری‌ها
Abbara و همکاران (۲۰۲۴)	آب، سلامت و صلح: فراخوانی برای پژوهش‌های میان رشته‌ای
Giovinazzo (۲۰۲۴)	آب به عنوان یک کاتالیزور برای اقدام مشترک آب و هوا و صلح
Romano (۲۰۲۴)	آب برای صلح: چگونه حکمرانی بهتر می‌تواند تعارضات را کاهش دهد؟
Koncagül و همکاران (۲۰۲۴)	گزارش توسعه جهانی آب سازمان ملل متحد در سال ۲۰۲۴: آب برای رفاه و صلح؛ حقایق، ارقام و نمونه‌های عملی

- استفاده از فناوری‌های نوین برای مدیریت بهتر و بهره‌وری بیشتر از منابع آب

نتیجه‌گیری

نام‌گذاری روز جهانی آب در سال ۲۰۲۴ به‌ویژه در جهت ترویج صلح و همکاری بین‌المللی اهمیت دارد؛ زیرا آب به‌عنوان یک منبع حیاتی برای انسان‌ها و محیط‌زیست، می‌تواند یک موضوع مشترک برای همکاری و توافق بین کشورها و جوامع مختلف جهان باشد. افزایش همکاری و تعامل در زمینه مدیریت منابع آب، می‌تواند به کاهش تنش‌ها و تعارضات مربوط به آب در مناطق مختلف جهان کمک کند و در نهایت به ترویج صلح و پایداری جهانی منجر شود. این همکاری‌ها می‌تواند از شکل‌گیری آپارتاید آبی در سطح جهان و در مناطق مختلف به‌ویژه در مناطق کم‌آب جلوگیری نموده و امکان استفاده هم‌سطح را برای همه انسان‌ها در نواحی مختلف کره زمین فراهم سازد. از این رو، نام‌گذاری روز جهانی آب در سال حاضر با تأکید بر صلح و همکاری‌های بین‌المللی، می‌تواند زمینه‌ساز ارتقای آگاهی عمومی و اقدامات مؤثر در حوزه مدیریت این منبع حیاتی باشد. بررسی پژوهش‌های انجام شده و تحلیل آن‌ها با عنوان آب برای صلح نشان داد که اغلب پژوهش‌ها به بحث همکاری بین‌المللی توجه ویژه‌ای دارند. به‌طور کلی، همکاری بین‌المللی در زمینه آب می‌تواند

طبق بررسی‌های انجام گرفته در پژوهش حاضر، کشورهای ایالات متحده آمریکا و انگلستان به‌ترتیب بیش‌ترین پژوهش‌ها را در زمینه آب برای صلح به ثبت رسانده‌اند. همچنین با تحلیل و بررسی پژوهش‌ها نتایج مهم زیر حاصل شد که برای صلح آبی در جهان اهمیت ویژه‌ای را دارا می‌باشند:

✓ مدیریت منابع آب

- توزیع عادلانه منابع آب بین کشورها و مناطق داخلی
- افزایش بهره‌وری استفاده از آب و کاهش تلفات
- حفاظت از منابع آب شیرین در برابر آلودگی
- مقابله با تغییرات اقلیمی و تأثیرات آن بر دسترسی به آب

✓ همکاری بین‌المللی

- ایجاد توافقات و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی برای مدیریت و بهره‌برداری از منابع آب مشترک
- تشویق به همکاری بین کشورها در زمینه تصفیه و توزیع آب

✓ امنیت آبی

- پیشگیری از نزاعات آبی و تداوم مناسب روابط آبی بین کشورها
- مدیریت مناسب برای جلوگیری از تنش‌ها و تعارضات در استفاده از منابع آب

✓ توسعه پایدار

- ارتقاء دسترسی مساوی به منابع آب برای توسعه اقتصادی و اجتماعی
- توجه به نیازهای مردم و اجتماعات محلی در فرآیند تصمیم‌گیری مربوط به آب

operative climate action and peace - Geneva, 22 March 2024 - 10:00 - 11:30 CET Onsite, WMO Headquarters (7Bis Avenue de la Paix, 1211 Geneva), Global Water Partnership. Ghana. Retrieved from <https://policycommons.net/artifacts/11759254/water-as-a-catalyst-for-cooperative-climate-action-and-peace/12650543/>

Koncagul, E., Connor, R., & Abete, V. (2024). The United Nations World Water Development Report 2024: water for prosperity and peace; facts, figures and action examples. <https://policycommons.net/artifacts/11770300/the-united-nations-world-water-development-report-2024/12663562/>

Romano. (2024). Water for peace: how better governance can reduce conflict. <https://policycommons.net/artifacts/11759240/water-for-peace/12650527/>

Soltani, R., & Moradi, M. (2017). The Evolution of the Concept of International Peace and Security in light of UN Security Council Practice (End of the Cold War-Until Now). *Open Journal of Political Science*, 7(01), 133. doi: [10.4236/ojps.2017.71010](https://doi.org/10.4236/ojps.2017.71010)

UN Doc. S/23500, UN SCOR, 3046th Meeting. (1992). Note by the President of Security Council. <https://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65B-FCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/PKO%20S%2023500.pdf>

World Bank Group. (2018). MENA Development Report: Beyond Scarcity, Water Security in the Middle East and North Africa. <https://doi.org/10.1596/978-1-4648-1144-9>

به ایجاد صلح، پایداری و همبستگی بین کشورها و جوامع مختلف جهان کمک نماید که در این ارتباط نقش سازمان ملل و نهادهای وابسته ذی ربط بسیار اهمیت خواهد داشت تا با برنامه ریزی و ایجاد وفاق جهانی، مسائل و مشکلات مربوط به حوزه آب را در نقاط مختلف که تحت تاثیر شرایط کمبود منابع آبی هستند، به صورت صلح آمیز بررسی و راه حل های قابل قبول ارائه نماید.

پی نوشت ها

1-WWD (World Water Day)

2-WFP (Water for Peace)

3-Water For Life

4-FAO (Food and Agriculture Organization)

منابع

عسکری، پوریا، و خسروی، یلدا. (۱۳۹۵). ضرورت و بایسته های مطالعات صلح از دیدگاه حقوق بین الملل. پژوهش های روابط بین الملل، ۶(۲۲)، ۲۳۷-۲۶۶.

فضائی، مصطفی، و رشیدی، مهناز. (۱۴۰۳). سیاست همکاری آبی: راهبرد حقوقی برای صلح و امنیت بین المللی. فصلنامه مطالعات حقوق عمومی دانشگاه تهران، ۵۴(۳)، ۱۹۰۷-۱۹۳۰. doi: [10.22059/jpls.2022.340520.3056](https://doi.org/10.22059/jpls.2022.340520.3056)

Abbara, A., Shomar, R. A., Daoudy, M., Sittah, G. A., Zaman, M. H., & Zeitoun, M. (2024). Water, health, and peace: a call for interdisciplinary research. *The Lancet*, 403(10435), 1427-1429. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(24\)00588-9](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(24)00588-9)

Dirioz, A. O. (2024). Water for Peace Revisited: Reconsidering the Role of Securitization in Water Cooperation. In *Theorizing Transboundary Waters in International Relations*, 105-120. Cham: Springer International Publishing, book chapter. https://doi.org/10.1007/978-3-031-43376-4_7

Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). (2019). *Land and Water Governance to Achieve the SDGs in Fragile Systems*, Background Paper Prepared for the Plenary Session on Land and Water Governance., Cairo. <https://www.fao.org/documents/card/en/c/ca5172en>

Giovinazzo, B. (2024). Water as a catalyst for co-